

(statikus) HTML (XHTML) oldalak, stíluslapok

Áttekintés

- ▶ A HTML története
- ▶ HTML oldal felépítése
- ▶ Egymásba ágyazható stíluslapok – CSS

Mi a HTML?

HTML (HyperText Markup Language) - Hiperszöveges jelölőnyelv

- ▶ a World Wide Web által használt egységes nyelv:
 - ▶ online dokumentumok létrehozása, címekkel, szöveggel, táblázatokkal, fotókkal, stb.,
 - ▶ online tartalom böngészése hiperszöveg hivatkozásokon (hypertext link) keresztül,
 - ▶ form-ok (űrlapok) használata, távoli számítógépek által nyújtott szolgáltatások igénybevételére, mint például információ keresése, termékek megrendelése, stb.,
 - ▶ videók, zene/hang és más multimédia-elemek csatolása a dokumentumokhoz

A HTML története

- ▶ 1990-ben Tim Berners-Lee, a WEB kezdeményezője alkotta
- ▶ Dan Connolly írta meg hozzá 93-ban a formális specifikációt (DTD)
- ▶ az SGML (Standard Generalized Markup Language, ISO 8879) sablonjára
(SGML – jelölő nyelvek definiálását lehetővé tevő rendszer)
- ▶ p, h1–h6, ul, ol – már kezdettől fogva benne voltak, a hiperlinkek használata – saját ötlete
- ▶ lelkesedők csapata vitatja a további fejlesztési lehetőségeket
- ▶ Dave Raggett (Bristol-i Hewlett-Packard Lab.) – HTML+ (az eredeti HTML egy kibővített változata)
- ▶ a böngésző-fejlesztők saját elképzeléseik szerint implementálnak újabb tag-eket (pl. Mosaic– IMG tag)
- ▶ IETF (Internet Engineering Task Force) – létrehozott egy HTML munkacsoportot (HTML Working Group) → 1995 HTML 2.0 (az első kísérlet a HTML szabványosítása irányában)

A HTML története

- ▶ 1996-tól a World Wide Web Consortium (W3C) vállalja át a felelősséget az újabb HTML specifikációkért (utoljára kiadott szabványuk –1999 HTML 4.01)
- ▶ 1997: HTML 4.0 (ennek apró javításokat tartalmazó változata a HTML 4.01) <http://www.w3.org/TR/html401/>
 - ▶ egyes tag-eket “elavult”-nak minősít
 - ▶ három dokumentum típus:
 - Strict (szigorú specifikáció, elavult tag-eket nem enged használni)
 - Transitional (átmenet a régebb használt stílus és az újabb, szigorú között)
 - Frameset (frame-eken alapuló oldalak)
- ▶ 2000-ben nemzetközi standarddá válik (ISO HTML, a HTML 4.01 Strict-re alapoz)
- ▶ 2000 – XHTML specifikáció (a HTML 4.01 specifikáció újrafoglalása XML-re alapozva)–W3C
- ▶ 2008 – HTML 5 – Working Draft (<http://www.w3.org/TR/html5/>)

Egy HTML dokumentum felépítése

HTML elemek és tag-ek

- ▶ **elem:** a HTML egy részét leíró struktúra
 - ▶ részei: *kezdő tag*, *törzs (content)*, *befejező tag*
- ▶ **tag:** egy szövegrész "megjelölését" szolgálja
 - ▶ "<" és ">" határolja, befejező tag esetén pedig "< /" és ">"

`ez egy kiemelt szövegrész`

- ▶ kis- vagy nagybetűk közt nincs különbség (``, `` vagy `` ugyanazt jelenti)
- ▶ a tag-ek nem keresztezhetik egymást (pl. `<p>szöveg</p>` - helytelen) ... a böngészők viszont elnézőek
- ▶ egyes tag-ek esetén a befejező tag (elvileg) elhagyható (pl. felsorolásnál `li`)
- ▶ üres tag-ekhez nincs külön befejező tag: `br`, `img`

Egy HTML dokumentum felépítése

Attribútumok

- ▶ egy elem attribútumai az illető elem különböző *tulajdonságait* határozzák meg
``
- ▶ a kezdő tag-ben adjuk meg őket
- ▶ alakja: attribútum-név="attribútum-érték"
- ▶ az attribútum értéket „, ” vagy ', ' határolja (nem **kötelező**, amennyiben az érték csak betűket, számjegyeket, illetve “-” vagy “.” karaktereket tartalmaz, de mégis **ajánlott**)
- ▶ az attribútum nevében a kis-/nagybetű nem számít, az értékben viszont számíthat.

Egy HTML dokumentum felépítése

Speciális karakterek:

- ▶ ha speciális karaktereket vagy a jelölő nyelv számára fenntartott egyes speciális karaktereket szeretnénk megjeleníteni, ezeknek egy sajátos kódját kell használnunk:
“<” – `<`; “>” – `>`;
szóköz – ` `;
“&” – `&`;
” – `"`;
- ▶ egy másik lehetőség – (Unicode szerinti) numerikus kód használata:
`“` – “
`”` – ”
`©` – ©

referencia (pl.): <http://htmlhelp.com/reference/html40/entities/>

Komment

- ▶ kezdete “<!--”, vége “-->” (ne legyen benne “- -”)
`<!--` ez egy megjegyzés `-->`

Egy HTML dokumentum felépítése

Teljes HTML oldal alkotóelemei:

- ▶ **DOCTYPE** – megadja azt a HTML verziót, amelynek a dokumentum megfelel
- ▶ **html**
 - ▶ **head** – információ a dokumentumról (pl. cím, karakterek kódolása)
 - ▶ **body** – a dokumentum tulajdonképpeni tartalmát foglalja magába

HTML oldal érvényességének vizsgálata

- ▶ a böngészők “elnezőek” – azaz a *maguk módján* próbálják megjeleníteni a hibás dokumentumot
- ▶ érdemes leellenőrizni a dokumentum helyességét – megfelel-e egy adott specifikációnak
pl. online ellenőrzés: WDG HTML Validator
(<http://www.htmlhelp.com/tools/validator/>),
W3C ellenőrző oldala (<http://validator.w3.org/>)

Egy HTML dokumentum felépítése

pl.

```
<!DOCTYPE HTML PUBLIC "-//W3C//DTD HTML 4.01//EN"
  "http://www.w3.org/TR/html4/strict.dtd">
<html>
  <head>
    <title>A dokumentum címe</title>
  </head>
  <body>
    <h1>Cím</h1>
    <p>Egyik bekezdés.</p>
    <p>Másik bekezdés.</p>
    <ul>
      <li>Felsorolás I. eleme.</li>
      <li>Felsorolás II. eleme.</li>
    </ul>
  </body>
</html>
```

Fontosabb HTML tag-ek

head-en belül:

- ▶ **title** – a dokumentum címe
- ▶ **meta** – különböző (meg nem jelenített) információ a böngésző illetve keresőmotrok számára
 - ▶ Példák – lásd: [meta_tag_uresHTML.html](#)
- ▶ **link** – Jelzi a dokumentum kapcsolatát más dokumentumokkal (pl. stíluslappal)
attribútumok:
 - ▶ href=“url”
 - ▶ media=“screen” — “print” — “all” – meghatározza a dokumentum kimenetét

Fontosabb HTML tag-ek

body-n belül:

- ▶ **h1** -től **h6**-ig – főcím, alcím, stb.
- ▶ **p** – bekezdés (paragrafus)
- ▶ **br** – újsor (üres)
- ▶ **hr** – vízszintes vonal (üres)
- ▶ szövegformázó tag-ek:
 - ▶ **b** – vastagított
 - ▶ **em** – szövegrész kiemelése
 - ▶ **i** – dőltbetűs szöveg
- ▶ **a** – horgony (anchor) – lásd: [anchor.html](#)
- ▶ táblázat (**table**, **tr**, **th**, **td**)
- ▶ felsorolás (nem számozott: **ul**, **li**, számozott: **ol**, **li**)
- ▶ **img** – képbeszúrás
- ▶ **div** – elhatárol egy részt a dokumentumon belül
- ▶ **span** – HTML elemeket csoportosít (pl. egységes stílus)

Attribútumok:

Standard attribútumok:

- ▶ *class* – az elemet egy (stílus)osztályba sorolja
 - ▶ *id* – egyedi azonosítót rendel az elemhez
 - ▶ *style* – inline stílusdefiníció
 - ▶ *title* – helyi súgó (tooltip)
-
- ▶ különböző tag-ek sajátos attribútumai – lásd referenciák

Referenciák (HTML4.01)

HTML elemek:

- ▶ <http://www.w3.org/TR/html401/index/elements.html>
- ▶ <http://www.w3schools.com/tags/default.asp>

attribútumok

- ▶ <http://www.w3.org/TR/html401/index/attributes.html>

HTML form(űrlep)-elemek

Form elemek:

- ▶ lehetővé teszik, hogy a felhasználó adatokat vigyen be
- ▶ form adatok küldése: submit segítségével
(a *form* tag *action* attribútumába megadott URL-re)
- ▶ ezen adatok feldolgozása (általában) szerver oldalon történik

Példák:

lásd: [formelemek.html](#)

Frame-ek (lapkeretek)

- ▶ a frame-ek használata lehetővé teszi, hogy egyetlen böngésző ablakban több HTML oldalt jelenítsünk meg
- ▶ mindenik HTML oldalt frame-nek hívunk, és ezek függetlenek egymástól

Frame-k használatának hátrányai:

- ▶ egyszerre több HTML oldalt kell nyilvántartania a fejlesztőnek, ami nehézkes lehet
- ▶ nehéz kinyomtatni a teljes weboldalt

Példák:

lásd: [4_vizszintes_frameek.htm](#), [4_vegyes_frameek.htm](#), [4_navigalo_pl.htm](#)

XHTML

- ▶ XHTML – EXtensible HyperText Markup Language
- ▶ a cél, hogy átvegye a HTML szerepét
- ▶ szinte azonos a HTML 4.01-val (árnyalatbeli különbségek)
- ▶ a HTML egy tisztább, szigorúbb változata
- ▶ az XHTML gyakorlatilag a HTML-nek érvényes XML-ként való meghatározása
- ▶ a W3C tette közzé

a legfontosabb különbségek:

- ▶ az XHTML elemeket kötelező módon helyesen kell egymásba ékelni
- ▶ az XHTML elemeket mindig be kell zárni.
Üres elem esetén: pl. `
`
- ▶ az XHTML elemeket kisbetűvel kell írni
- ▶ az attribútumok értékét kötelező idézőjelbe tenni

XHTML

egy minimális XHTML dokumentum

```
<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD XHTML 1.0 Strict//EN"  
"http://www.w3.org/TR/xhtml1/DTD/xhtml1-strict.dtd" >  
<html xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml" >  
<head>  
<title>Cím</title>  
</head>  
  
<body>  
</body>  
  
</html>
```

HTML5

irányvonalak

- ▶ az újabb elemek alapja: HTML, CSS, DOM és JavaScript
- ▶ külső plug-in-ok használatának szükségességét csökkenteni
- ▶ jobb hibakezelés
- ▶ új elemek (ahelyett, ami addig csak szkripttel volt megoldható)

néhány újdonáság

- ▶ *canvas* elem (rajz készítésére)
- ▶ *A video* és *audio* elemek
- ▶ helyi (a kliens gépen történő) adattárolás
- ▶ új tartalom-specifikus elemek (*article, footer, header, nav, section*)
- ▶ új form-elemek (*calendar, date, time, email, url, search*)

Böngésző támogatottság - néhány HTML5 nyújtotta lehetőség esetén

- ▶ Safari, Chrome, Firefox és Opera legújabb verziói, IE9 (közeljövőben)

CSS - Cascading Style Sheets

- ▶ leírnyelv, melynek segítségével különböző stíluslapokat hozhatunk létre és ágyazhatunk be HTML oldalakba
- ▶ az egyes HTML tag-ek megjelenítési stílusát határozzák meg (méret, szín, stb.)
- ▶ HTML 4.0-hoz – a HTML standadizálásáért felelős World Wide Web Consortium (W3C) hozta létre
- ▶ a legtöbb mai böngésző támogatja a CSS-t

előnyei:

- ▶ egységes stílust biztosít a HTML dokumentumoknak (pl. ugyanazon honlapon, web-alkalmazáson belül)
- ▶ rövidebbé, átláthatóbbá teszi a HTML oldalakat
- ▶ megjelenítési stílus és tartalom szétválasztása
- ▶ rugalmasság (elég a stílusállományt módosítani)

CSS

Stílus megadása inline módon

- ▶ a stílus a tag-en belül van megadva

```
<p style="itt van megadva a stílus">
```

Belső stíluslap

- ▶ a stílust a dokumentum *head* elemében adjuk meg

```
<style type="text/css">  
    stílus elemek  
</style>
```

Külső stíluslap

- ▶ a stílust külön .css kiterjesztésű állományban adjuk meg, melyet a dokumentum head elemébe "csatolunk"

```
<link href="stilusfilenev.css" rel="stylesheet"  
type="text/css">
```

- ▶ egy HTML elem stílusa többféleképpen adható meg, ezek végül egy egységes “virtuális” stílussá alakulnak (innen a “cascading” elnevezés)

a különbözőképpen megadott stílusok egységesítése a köv. prioritási sorrendben történik:

- ▶ inline módon megadott stílus (legnagyobb prioritású)
- ▶ belső stíluslap (a head elemben megadott)
- ▶ külső stíluslap
- ▶ böngésző alapértelmezés szerint meghatározott stílusa

Szintaxis:

```
szelektor {tulajdonság: érték;}  
pl. body {color: black;}  
p {font-family: "sans serif";}  
p {text-align:center; color:red;}
```

a szelektorok csoportosíthatók:

h1,h2,h3,h4,h5,h6

```
{  
color: green;  
}
```

A *class* szelektor– stílusosztály

- ▶ ugyanannak a HTML elemnek különböző stílusokat adhatunk meg
p.jobb {text-align: right;} → <p class="jobb"
>szov</p>
p.bal {text-align: left;} → <p class="bal" >szov</p>
- ▶ több különböző elemnek adhatjuk ugyanazt a stílust
.piros {color:#AA0000;} → <p class="piros" >szov</p>
<em class="piros" >szov

bizonyos attribútummal rendelkező elem stílusa

```
input[type="text"] {background-color: blue;}
```

Az ID szelektor

- ▶ adott ID attribútumú elem stílusa
`#unicum {color: green;} → <p id="unicum">ez zöld lesz</p>`

Pseudo/ szelektorok – a:link a:visited a:hover a:active

```
a:link { color: red; background:#000000; }  
a:visited { color: blue; background:#000000; }  
a:hover { color: green; background:#000000; }  
a:active { color: lime; background:#000000; }
```

- ▶ többféle hivatkozás stílus: a.elseo:link, a.masik:link, stb.

További (részletes) információ a szelektorokról

- ▶ CSS2 <http://www.w3.org/TR/CSS2/selector.html#selector-syntax>
- ▶ CSS3 <http://www.w3.org/TR/2009/PR-css3-selectors-20091215/#selectors>

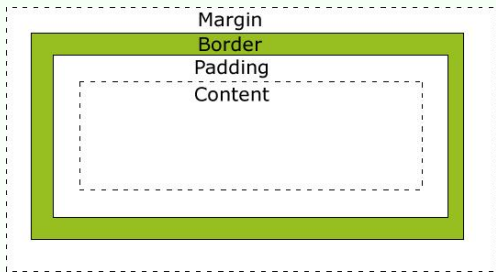
megjegyzés:

`/* ez itt CSS megjegyzés */`

háttér, háttérszín, szövegszín

- ▶ háttérszín és szövegszín: `body { background:#00ff00; color:#ffffff; }`
- ▶ háttérkép: `body { background-image: url("kep.gif"); }`
 - ▶ fix háttérkép:
`body { background-image: url("kep.gif"); background-attachment: fixed; }`
 - ▶ szöveggel gördülő háttérkép (alapértelmezett)
 - ▶ kép ismétlése x, y, x-y tengely mentén:
`background-repeat: repeat-x, repeat-y, (alapértelmezett)`
- ▶ szöveg színe megadható numerikusan (`color : #AABB00`), szimbolikusan (`color: red`) vagy RGB komponensek segítségével (`color:rgb(255,0,0)`)

Szél (margin), behúzás (padding), szegély (border) (W3C specifikációja):

használható mértékegységek:

em (a releváns betűtípus mérete), ex (a releváns betűtípus x-magassága), px (pixel), in (inch), cm (centiméter), mm (milliméter), pt (pont), pc (= 12 pont)

Betűtípus

- ▶ betűtípus család (font-family)
p { font-family: Verdana, Arial, 'Times New Roman', serif }
általános típusok: serif, sans-serif, cursive, fantasy, vagy monospace
- ▶ betű stílus (font-style): *italic*, *normal*
- ▶ betűvastagság (font-weight): *normal*, *bold*, *bolder*, *lighter*, 100, . . . , 900
- ▶ betűméret (font-size): abszolút érték (pl. x-small, small, medium, large), relatív (pl. larger, smaller), hossz, százalék

szövegigazítás (text-align)

- ▶ lehetséges értékek: left, right, center, justify

táblázatok, listák

- ▶ lásd: 2_tabla_CSS-el.html
- ▶ lásd: 3_lista_CSS-el.html

Megjelenítés

blokk-típusú, illetve inline elemek

- ▶ **blokk**-típusú elem: kihasználja a teljes rendelkezésre álló szélességet; előtte és utána sortörés
pl. p, div, h1-h6, ul, ol, li
- ▶ **inline** elem: csak annyi szélességet foglal el, amennyi szükséges, nincs sortörés
pl. a, span, i, b

megjelenítés módosítása:

display: inline;

display: block;

láthatóság:

- ▶ display: none;
- ▶ visibility: hidden;

Pozíció megadása

pozíció megadásának különböző módjai (position tulajdonság):

- ▶ statikus (static) – alapértelmezett
 - ▶ fix (fixed) – elhelyezés a böngészőablakhoz képest (a görgetés sem befolyásolja az elhelyezést)
 - ▶ relatív (relative) – a normál elhelyezéshez viszonyított relatív elhelyezés
 - ▶ abszolút (absolute) – az első nem statikus pozíciójú szülőelemhez viszonyított elhelyezés
-
- ▶ pozíció megadása: top, right, bottom, left tulajdonságok segítségével

z-index

- ▶ egymást átfedő elemek esetén megadható a megjelenítés sorrendje
- ▶ nagyobb index-értékű elemek a kisebb index-értékűek fölött helyezkednek el

float/clear tulajdonságok

a **float** tulajdonság segítségével

- ▶ jobb vagy baloldalra tolhatunk egy elemet
- ▶ az utána következő elemek körülötte fognak elhelyezkedni

tipikus használat

- ▶ szöveg, illetve kép(ek) egymás mellé rendezése
- ▶ weboldal tartalmának részekre bontása, és ezek elhelyezése (táblázat használata nélkül)

Példa:

lásd: 4_float_pl.htm

CSS referencia:

http://www.w3schools.com/CSS/css_reference.asp